

POLJSKA

Izmenjava gimnazijcev BC Naklo na Poljsko

Kazalo:

GEOGRAFIJA POLJSKE.....	3
OPIS POTI:	4
POLJSKI SLOVAR	5
NARODNI PARK OJCÓW	8
POLJSKA KULINARIKA.....	9
POLJSKI RECEPTI	10
POLJSKI PREGOVORI IN REKI.....	11
MIZERKA – Poljska igra.....	13
VLOGA POLJSKE MED 2. SV. VOJNO	14
AUSCHWITZ	15
TORIN IN KOPERNIK	16
KRAKOW	17
BERLIN	18

ŽIVALSTVO:

- srne, jeleni, divje svinje, losi, lisice, zajci, bobri
- zelo pomembni zobri: ščitijo jih
Gozdne službe
- na jugu nekaj medvedov

RASTLINSTVO:

- vedno manj bogati
- znan pragozd Puszcza Bialowieska
- gozdovi pokrivajo 28% površine

GEOGRAFIJA POLJSKE

POVRŠJE:

- ravninska država
- na severu je jezerska pokrajina Mazurija
- gorovje lahko najdemo (Karpati, Sudeti)
- največji vrh v državi Rysy (2499)
- najbolj pomembni reki sta reka Odra in Visla

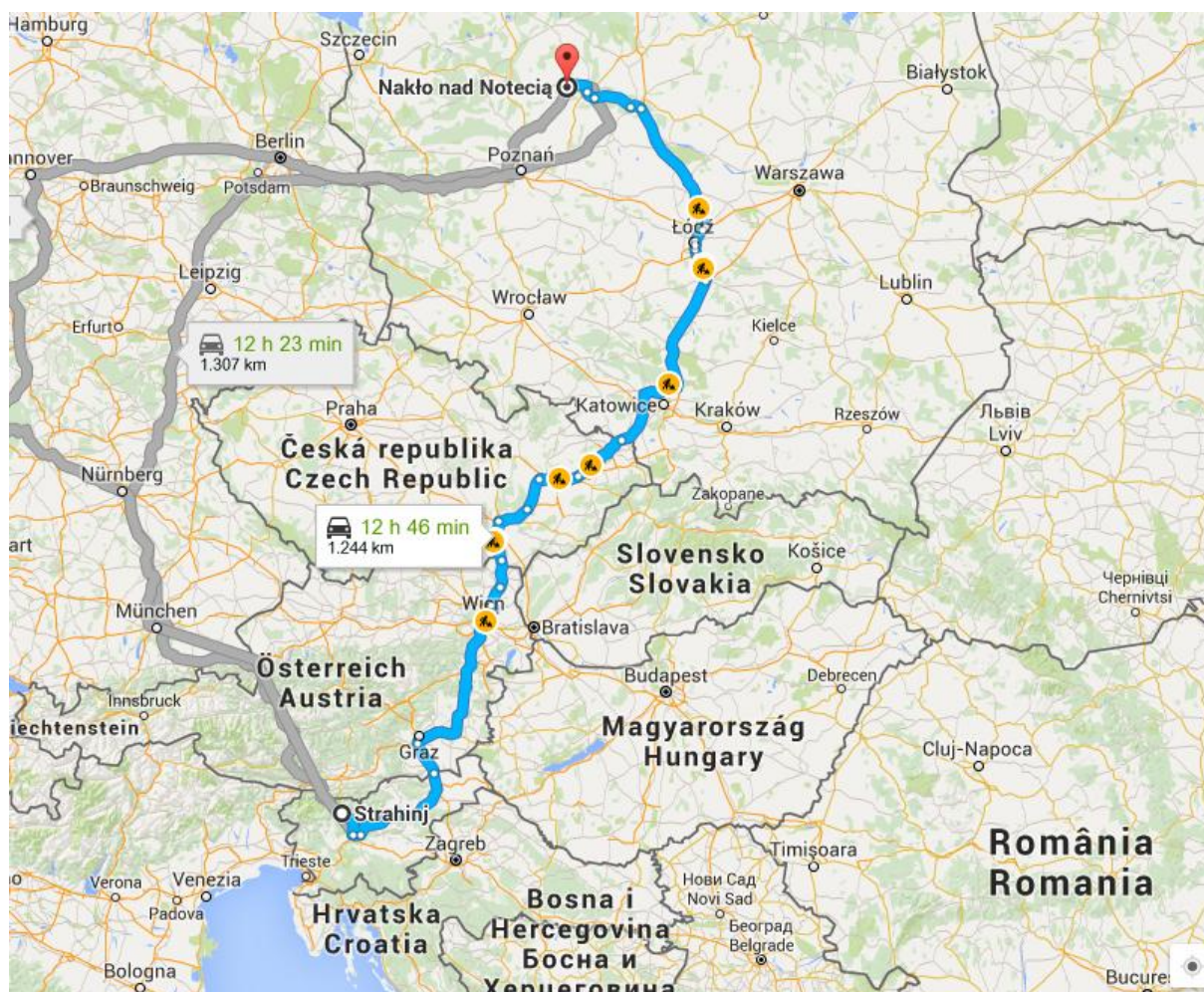
PODNEBJE:

- prevladuje prehodno celinsko z močnim vplivom atlantskega o.
- pozimi do -40 stopinj celzija
- povprečna med 6 °C in 8 °C

OPIS POTI:

Naša pot se začne v Strahinju iz katerega odpotujemo v nedeljo popoldne. Cesta nas najprej vodi do Avstrije in sicer mimo Grazca, ki je 2. največje mesto v tej državi. Tu stoji zelo znana mestna hiša v starem mestnem jedru. Pot nadaljujemo mimo Dunaja (glavno mesto, okoli 2 milij. Preb. Hundertwasserjeva hiša) Potem prispemo do Češke, natančneje mesta Brno, ki je zgodovinsko mesto. Čez nekaj ur prispemo do Poljske, mesta Katowice-mesto, ki premore toliko državljanov kot je prebivalcev Slovenije. Potem se odpravimo do Krakowa, kjer tudi prespimo. Tam si ogledamo znamenitosti in naslednji dan se odpravimo proti našemu končnemu cilju. Po poti gremo še čez 1 večje mesto Łoź, ki je 3 največje mesto. Po tem nas čez nekaj ur pot pripelje do našega končnega cilja-Naklega.

POLJSKI SLOVAR

Velika črka	Mala črka	Izgovorjava
A	a	'o' z nosnikom
Ć	ć	še mehkeje kot srbski in srbskohrvaški 'ć'
Ę	ę	'e' z nosnikom
Ł	ł	kot 'l' v besedi "igral"
Ń	ń	kot hrvaški 'nj'
Ś	ś	nekaj podobnega mehjemu 'š'
W	w	kot 'v' v besedi voda
Y	y	podobno kot ruski 'ы'
Ż	ż	mehki 'ż'
Ź	ź	ż

Kombinacija	Izgovorjava
ch	h
cz	č
dz	kot 'c' v priimku "Kocbek"
dź	še mehkeje kot srbskohrvaški 'đ'
dż	dž
rz	ž (nekakšen ekvivalent češkemu 'ř')
sz	š

Poljščina ima veliko značilnih znakov. Značilno je, da se pri veliki veini besed naglašuje predzadnji zlog.

OSNOVNE FRAZE

Dzień dobry – dobro jutro/ dober dan

Dobranoc – lahkonoč

Tak- Da

Nie-Ne

Proszę-Prosim

dziękuję-Hvala

Przepraszam-Oprostite

Nie ma za co-Ni za kaj

Kto?/Do kogo?- Kdo?

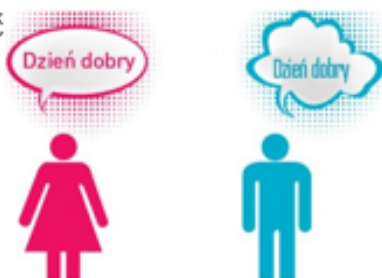
Co?/Co to jest?-Kaj? Kaj je to?

Ile?-Koliko?

Dlaczego?-Zakaj?

Wiem. Znam-Vem

Nie wem. Nie znam.-Ne vem

Jak się masz?-Kako si/ste?

Dobrze, dziękuję-Dobro, hvala.

Jestem.../Nie jestem-Jaz sam../nisem

Jaz/ Ti/On/Ona-Ja/Ty/On/Ona

Jak się nazywasz?-Kako ti/vam je ime?

Nazywam się...-Ime mi je

Jak się masz. Me veseli

Pan/Pani/Panna... Gospod/Gospa/Gospodična

Lubię Cię-Všeč si mi

Kocham Cię-Ljubim te

Nie rozumiem-Ne razumem

Czy mówisz po...?-Ali govorite...?

Czy możesz mi pomóc-Ali mi lahko pomagate?

Może-Lahko

LICZBY-STEVLKE

Zero-nič

Jeden-Ena

Dwa-Dva

Trzy-Tri

Cztery-Stiri

Pięć-Pet

Sześć-Sest

Siedem-Sedem

Osiem-Osem

Dziewięć-Devet

Dziesięć-Deset

Jedenaście-Enajst

Dwanaście-Dvanajst

Sto-Sto

DNEVI

Poniedziałek-Ponedeljek

Wtorek-Torek

Sroda-Sreda

Czwartek-Cetrtek

Piątek-Petek

Sobota-Sobota

Niedziela-Nedelja

Wczoraj/Dzisiaj/Jutro-Včeraj/Danes/Jutri

Przepraszam, która godzina?-Koliko je ura?

JEDZENIE-HRANA

Proszę podać- Prinesite mi

Rachunek proszę- Račun prosim

Sniadanie-Zajterk

Obiad/Lunch-Kosilo

Kolacija-Večerja

Warzywa-Zelenjava

Ziemniak-Krompi

Owoce-Sadje

Zupy-Juhe

Mięso-Meso

Ryby-Ribe

Ser-Sir

Czekolada-Cokolada

Jeść-Jesti

NAPOJE-PIJACE

Woda-Voda

Mleko-Mleko

Kawa-Kava

Herbata-Caj

Sok-Sok

Wino-Vino

Piwo-Pivoi

Płacić/Splacać-Plačevati

RODZINA-DRUZINA

Dzieci-Otroci

Siostra-Sestra

Brat-Brat

Matka-Mati

Ojciec-Oče

Babuna/Babcia-Babica

Dziadek-Dedek

INTERNET-INTERNET

Dane/Informacje-Brskalnik/Iskalnik

Poczta elektroniczna-elektronska pošta

Sieć komputerowa-Omrežje

Hasło-Geslo

ZWIEDZAINI-TURIZEM

Pomnik-Spomenik

Turysta-Turist

Muzeum-Muzej

Otwarty-Odprto

Zamknięty-Zaprto

Zakupy-Trgovina

Toaleta-Stranišče

Przystanek autobusowy-Autobusna postaja

Droga-Cesta

Hotel-Hotel

Jaka je cena za/lle kosztuje?-Koliko stane?

Gdzie jest-Kje se nahaja?

ZAKUPY-NAKUP

Czy macie...?-Ali imate...?

Ile to kosztuje?-Koliko stane?

Czy mogę się rozejrzeć?-Si lahko ogledam?

Cena-Cena

Kupować-Kupiti

Gotówką-Gotovina

Avtorica: Anja Kokelj

ZWIERZĘ-ZIVALI

Krowa-Krava

Byk-Bik

Koń-Konj

Swinia-Pujs

Owca-Ovca

Kaczka-Raca

Kot-Mačka

Pies-Pes

Kura-Kokoš

NA WSI-NA DEZELI

Farma-posesstvo na deželi

Las-Gozd

Rzeka-Reka

Jezioro-Jezero

Łąka-Travnik

Siano-Seno

Sad-Sadovnjak

Rolnictwo-Kmetijstvo

Rośliny-Rastline

BARWA-BARVE

Czarny-Crna

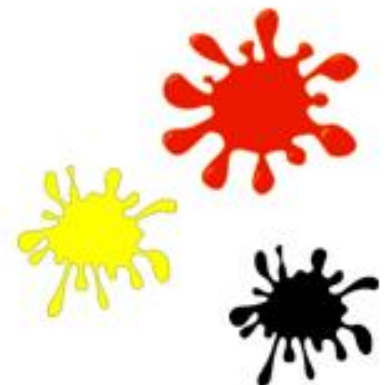
Biały-Bela

Niebieski-Modra

Czerwony-Rdeča

Żółty-Rumena

Zieleń-Zelena

NARODNI PARK OJCÓW

O PARKU

Narodni park Ojców (poljsko: Ojcowski Park Narodowy) je nacionalni park v Krakowu na jugu Poljske, ustanovljen leta 1956. Ime je dobil po vasi Ojców, kjer ima tudi svoj sedež.

To je najmanjši poljski narodni park, velik 21,46 km² in obsega 15.28 km² gozda. Park je približno 16 kilometrov severno od Krakowa.

GEOGRAFIJA

V parku sta dve rečni dolini (Prądnik in Saspówka), v katerih so številne apnenčaste pečine, grape, in več kot 400 jam. Največja med njimi, jama Łokietek je globoka 320 metrov. Območje je znano tudi po posebni 25 metrov visoki apnenčasti skulpturi Hercules' Club.

Ojcowski Park se ponaša z veliko biotsko raznovrstnostjo; tu prebiva več kot 5500 vrst.

Od tega 4600 vrst žuželk (vključno 1700 hroščev in 1075 metuljev) in 135 ptic. Od sesalcev se tu najdejo bobri, jazbeci, hermelini, in kar 15 vrst netopirjev, od katerih mnogi hibernirajo v jamah v zimskem času.

KULTURA

Najzgodnejše naselje na tem območju sega do paleolitika, pred približno 120.000 leti. Regija Ojców je bogata s kremenom, kar je pritegnilo prve ljudi.

Park vsebuje številne gradove, vključno s porušenim gotskim gradom in bolj ohranjenim renesančnim gradom na Pieskowi Skali, ki sta bila del pozno srednjeveškega sistema obrambe na jugozahodu Poljske.

TURIZEM

V parku organizirajo sprehode, kolesarske izlete, vožnjo s konjsko vprego vzdolž Pradnikove doline, v zimskem času pa tradicionalne vožnje s sanmi, z baklami.

Avtorici: Sabina Tomše, Eva Urbanc

POLJSKA KULINARIKA

Poljska kuhinja je po pokrajinah zelo raznolika in je pod vplivom narodov s katerimi je bila v neposrednem stiku.

Pomemben del poljske tradicionalne kulinarike so juhe, močnate jedi in meso. Tipične sestavine pa so: kislo zelje, kumare, smetana, gobe, različne vrste klobas, žitarice, krompir, rdeča pesa.

Najbolj znana juha se imenuje ŽUREK, ki je kisla juha z belimi klobasami in trdo kuhanim jajcem. Poznamo pa tudi: Barszcz, župo Ogorkowa, Rosol itd. Poljaki so strastni ljubitelji mesa, ki je zaradi velike uporabe začimb kot so kumina, koper, majaron, poper, peteršilj toliko bolj okusen. Najraje jedo pujsa, ki je tam kralj živali. Najbolj znana mesna jed je kotlet SCHABOWY - svinjski zrezek, paniran v krušnih drobtinah in postrežen s krompirjem ter s klobasami. Med zelo priljubljene spadajo tudi močnate jed: blazinice (pierogi) katere so najpogosteje nadevane z mletim mesom, s sesekljanim zeljem, zmešanim z gobami, s

skuto ali s sadjem. Najokusnejša različica pierogov so ruskie pierogi, polnjeni s sirom, krompirjem in popečeno čebulo. Ena izmed poljskih narodnih jed je bigos, ki se dela iz kislega zelja (iz soka, ki nastane ob kisanju zelja) z dodatkom različnih vrst mesa ter gobami. So veliki sladkosnedci, nepogrešljiv del so kolači in torte. Zelo znane sladice so makowiec, ki je rolada, polnjena z makom, sadjem ali oreščki; krofi (pączki); jabolčna pita (szarlotka); torta iz skute (sernik) in kruh z ingverjem.

Kar pa se tiče pijače je poljska specialiteta čista vodka, ki jo znajo popestriti z različnimi aromami. Imajo pestro ponudbo piv, značilno je toplo pivo z medom in začimbami. Kot dodatek k sladicam uporabljajo raznovrstne likerje. Pijejo pa tudi kompote, brezalkoholne napitke iz sadja, sladkorja in začimb.

POLJSKI RECEPTI

MAKOWIEC

SESTAVINE:

kvašeno testo za potico

500 g mehke moke, tip
400 ali 500

80 g sladkorja

pribl. 2 dl mleka

60 g masla

2 jajci

40 g kvasa

1 vanilij sladkor

naribana limonina lupinica

1 – 2 žlici ruma

Nadev:

500 g mletega maka

200 g sladkorja

100 g piškotnih drobtin

2 dl kisle smetane

2 jajci

vanilij sladkor, po okusu

cimet, po okusu

rum, po okusu

PIEROGI SESTAVINE:

Testo: 500 g moke

250 ml vode

žlica olja

1 jajce

ščepec soli

250 g mletega mesa

1 čebula

1 strok česna

sol, poper, peteršilj

1 žlica masla

200 g jurčki, 1 čebula

1 strok česna, 2 žlici skute

1 žlica masla, kislá smetana

BIGOS

Sestavine:

1 skodelica suhih sliv

15 g suhih gob, 0,5 l vode

3 žlice olja, 1 čebula

500 g svežega zelja, 450 g kislega zelja

250 g dimljene klobase, 250 g klobase

450 g ostankov pečenke ali kuhanega mesa

3 korenčki

2,5 dl belega vina, 1 lovorov list

1 žlička soli ;0,25 žličke mletega črnega popra

ŽUREK

Sestavine:

100 g masla

2 žlici olja

1 žlica ržene moke

100 ml smetane za kuhanje

200 g gob

1 žlica posušenih gob

2 surovi klobasi

2 trdo kuhani jajci

1 l goveje juhe

1 strok česna

nasekljan peteršilj ali koper

Avtorici: Eva Trseglav, Tina Ferjan

POLJSKI PREGOVORI IN REKI

Ani kura za darmo nie gdacze.

Nothing for nothing.

Če nič ne narediš, nič ne dobiš.

Bogaty rzadko sprawiedliwy albo sam, albo jego przodek.

No one gets rich quickly if he is honest.

Nihče ne postane bogat hitro, če je pošten.

Chudoba cnoty nie traci.

Freedom's just another word for nothing left to lose.

Svoboda je le še ena beseda za nič več ne moreš izgubiti

Co z jabłoni spadnie, niedaleko upadnie.

The apple does not fall far from the tree.

Jabolko ne pade daleč od drevesa.

Cudze wady rychlej niż swoje obaczamy.

Somebody else's faults and misdeeds are so much easier to spot than our own.

Najprej pometi pred svojim pragom.

Dla chcącego nic trudnego.

If there is a will, there is a way.

Če je volja je tudi pot.

Głos ludu, głos Boga.

The voice of the people is the voice of god.

Glas ljudstva je glas boga.

Jaką miarką mierzysz, taką ci odmierzą.

What goes around comes around.

Vse se vrača vse se plača.

Jakie przyczyny, takie też skutki.

Where there is smoke, there is fire.

Tam kjer je dim je tudi ogenj.

Kłamcy dobrej pamięci i dowcipu prędkiego potrzeba.

A liar should have a good memory.

Lažnivec bi moral imeti dober spomin

Lepiej późno, niż wcale.

Better late than never.

Bolje pozno kot nikoli.

Lepiej umrzeć stojąc niż żyć na kolanach.

It is better to die standing than to live on your knees.

Bolje je umreti stoje, kot pa živeti na kolenih.

<p><i>Nie chwal dnia przed zachodem słońca.</i> Don't praise the day before sunset. Ne hvali dneva pred nočjo</p>
<p><i>Nie przyszła góra do Mahometa, Mahomet przyszedł do góry.</i> If the mountain will not come to Mohammed, Mohammed must go to the mountain. Če ne gre gora k Mohammedu, gre Mohammed k gori.</p>
<p><i>Nie wszystko złoto, co się świeci.</i> All that glitters is not gold. Vse kar se sveti ni zlato.</p>
<p><i>Okazja łysa z tyłu, z przodu ją brać trzeba.</i> Opportunity knocks only once. Priložnost potrka na vrata samo enkrat.</p>
<p><i>Pieniądze szczęścia nie dają.</i> Wealth rarely brings happiness. Bogastvo redko prinese srečo.</p>
<p><i>Prawda w winie.</i> In wine there is truth. V vinu je resnica</p>
<p><i>Szanuj honor od młodu.</i> Old habits die hard. Stara navada železna srajca.</p>
<p><i>Stara miłość nie rdzewieje.</i> True love never grows old. Prava ljubezen se nikoli ne postara.</p>
<p><i>Więcej słuchaj, a mniej mów - zawsze szkodzi zbytek słów.</i> Keep your mouth shut and your ears open. Imej zaprta usta in odprte oči.</p>

Avtorici: Hana Zupan, Klavdija Jelovčan

MIZERKA – Poljska igra

Mizerka je igra za 3 igralce. En igralec je delivec, ti pa se menjajo po rundah in v smeri urinega kazalca.

Karte gredo po vrednosti od As (največji) proti številu 2 (najmanjša)

Možni začetki so kara, pik, src, križ, brez aduta ali mizerka. Vsak igralec izbere eno in po 18. rundi vsi začnejo z vsemi možnostmi in se igra konča.

Delivec razdeli 4 kupčke po 6 kart, deli eno po eno karto. Vsak igralec vzame en kupček, ostali pa je talon.

Igralec na delivčevi levi si izbere en možen začetek, nato pa delivec razdeli toliko kart, da jih ima vsak kupček 13

Če igralcu na delivčevi levi nekaj kart ni všeč, jih lahko odloži, ter isto število kart vzame iz talona. Za tem kart ne menja več. Nato to stori lahko še igralec na delivčevi desni, a zamenja lahko le toliko kart, kar jih je še v talonu. Če v talonu ostane še nekaj kart, pa to lahko stori še delivec.

Igralec na delivčevi desni prične igro s katero koli karto. ostali igrajo isti vzorec (adut), če ga imajo. Najvišja karta v tem vzorcu pobere, če pa igramo brez aduta, pa pobere največ vredna karta. Naslednjo igra pobiralec.

pri vseh adutih, razen pri mizerki mora vsak igralec nabrati čim več točk, pri mizerki pa čim manj.

IGRALEC	ADUT/BREZ ADUTA		MIZERKA	MIZERKA
L od delivca	Pobere vsaj 7x	Pobral je $8x = +1T$	Pobere 1x	Pobral je $3x = -2T$
D od delivca	Pobere vsaj 5x	Pobral je $4x = -1T$	Pobere 5x	Pobral je $4x = +1T$
Delivec	Pobere vsaj 1x		Pobere 7x	

Vsak igralec lahko prične igro le enkrat z nekim adutom (ko ja naslednjič na vrsti mora obvezno zamenjati adut)... adut/brez aduta/mizerka.

Avtorici: Klavdija Jelovčan, Hana Zupan

VLOGA POLJSKE MED 2. SV. VOJNO

VZROK

Druga svetovna vojna se je začela 1. septembra 1939, z napadom Nemčije na Poljsko. Nemčija je kot razlog navedla zaigran incident na Nemško-Poljski meji, v katerem naj bi poljska vojska uničila Nemško radijsko postajo in ubila zaposlene Nemce.

ZAČETEK VOJNE

Ob 4. uri zjutraj je Nemško topništvo začelo obstreljevanje, zatem pa se je začel hiter prodor Nemške pehote in motoriziranih enot. Nemčija je prvič uporabila novo vojaško taktiko imenovano Blitzkrieg-bliskovita vojna, pri kateri glavno vlogo odigrajo tanki ter motorizirane enote ob pomoči letalstva (nemški Luftwaffe-zračno orožje). Poljska vojska ni imela možnosti proti Nemški armadi, ki je štela kar 200.000 vojakov.

ZAVEZNIKI NAPOVEJO VOJNO

3. septembra je VB kot odgovor na Nemško invazijo Hitlerju poslala ultimatum, na katerega pa niso dobili odgovora, zato je Nemčiji napovedala vojno. Veliki Britaniji so sledile Francija, Avstralija, Nova Zelandija, kasneje pa tudi Kanada.

V VOJNO VSTOPI ZSSR

13. septembra je po paktu Molotov – Ribbentrop, poljsko iz vzhoda napadla Sovjetska zveza. Poljska armada se je zlomila 27. septembra 1939. 6. oktobra je Poljska kapitulirala in predale so se še zadnje uporniške skupine.

SITZKRIEG

Anglija in Francija kljub vojni napovedi, nista napadli Nemčije, saj nista želeli tvegati večje vojne. Ta del vojne so poimenovali Sitzkrieg (pozicijska oz. sedeča vojna).

Avtor: Žiga Česen

AUSCHWITZ

Auschwitz je največje morilsko polje, ki so ga imeli med drugo svetovno vojno v lasti nacistični Nemci. V tem mestu naj bi 1.5 milijonov ljudi izgubilo življenje.

Auschwitz je nastal na temeljih mesta Oświęcim, oddaljenega 60 km od Krakowa. Taborišča so bila glavni element v pripravah na holokavst, ki je terjal 1,1–1,6 milijonov žrtev, od katerih je bilo več kot 90 % Judov. Taborišča so bila locirana na tem predelu zaradi visokega odstotka Judov med poljskimi prebivalci. Taborišče je bilo sestavljeno iz treh delov.

Auschwitz I. – koncentracijsko taborišče

Ustanovljen je bil 20. maja 1940. Prvotno je bilo taborišče namenjeno za internirane poljske intelektualce in člane uporniških gibanj, kasneje tudi za sovjetske vojne ujetnike, pa tudi homoseksualci in nemški "običajni" storilci. Hitro je bilo v taborišču zaprtih med 13.000 in 16.000 zapornikov, leta 1942 pa je število naraslo na 20.000. Vhod je bil zaznamovan s ciničnim napisom »Arbeit macht frei«. Esesovci so izbrali nekaj zapornikov, po navadi nemške storilece kaznivih dejanj, kot posebej privilegirane nadzornike drugih zapornikov. Blok 11 je bil »zapor v zaporu«, kjer so potekala kaznovanja za kršenje pravil. Taborišče je imelo od poletja 1943 tudi bordel. Namenjen je bil nagrajevanju privilegiranih zapornikov. Nastopale so ženske, posebej izbrane za to, in nekatere prostovoljke izmed zaprtih žensk. Večino teh pa so nacisti tudi posilili.

Auschwitz II. – uničevalno taborišče (tudi imenovan Auschwitz-Birkenau)

To taborišče večina pozna preprosto pod imenom Auschwitz. Bilo je prizorišče trpljenja sto tisočev zapornikov in umorov več kot milijon ljudi, večinoma Judov. Taborišče stoji v Brzeinki, približno 3 kilometre od Auschwitza I. Taborišče je bilo oblikovano po konceptu funkcionalizma. Tja so se pripeljali z vlakom in takoj je sledila selekcija, kdo bo živel in kdo gre v smrt takoj. Tisti zaporniki, ki so preživeli selekcijo, so bili poslani v karantene, kjer so preživeli nekaj časa in sčasoma začeli delati za obratovanje taborišča ali pa so bili poslani v kakšna bližnja delavska taborišča. Del taborišča je bil rezerviran za ženske zapornice. V drugem delu, znanem kot Kanada so sortirali in shranjevali imetje prispelih zapornikov. Tisti, ki so bili izbrani za usmrnitev že ob prihodu, so bili poslani v eno od štirih plinskih celic ali pa v krematorij.

Auschwitz III. – delovno taborišče (tudi imenovan Auschwitz-Monowitz)

UPORI in KONEC:

7. oktobra 1944 so judovski Sonderkomandosi organizirali upor. Ženske zapornice so iz tovarne orožja pretihotapile strelivo in krematorij IV je bil delno uničen zaradi eksplozije. Za tem so zaporniki načrtovali množični pobeg, vendar so skoraj vse od 250 kmalu ubili. Novembra 1944 so Nemci razstrelili plinske celice z namenom, da bi prikriji svoje zločine pred napredujočimi sovjetskimi silami.

TORUN IN KOPERNIK

TORUN je staro srednjeveško mesto v severni Poljski ob reki Visli. Mesto je veliko 116 km² in ima malo več kot 200 000 prebivalcev. Je eno od dveh glavnih mest Kujavsko – Pomorjanskega vojvodstva. Torun imajo za enega najlepših mest Evrope, ker je arhitektura v

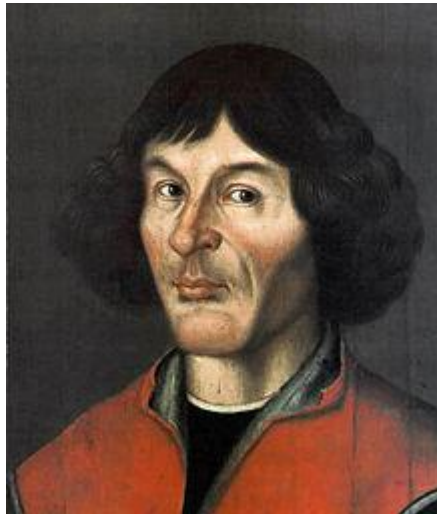
gotskem stilu izredno lepo in bogato ohranjena. Mesto je uvrščeno na UNESCOV seznam kulturne dediščine. Poleg arhitekture je mesto znano tudi kot rojstni kraj Nikolaja Kopernika, po katerem se imenuje mestna univerza.

Najznamenitejše stavbe so mestna hiša, Artusov dvor, hiša Nikolaja Kopernika, planetarij in poševni stolp. Torun letno obišče približno 2 milijona turistov. Ohranjene so tudi ruševine iz obdobja tevtonskih vitezov, ustanoviteljev Torun. Od aprila 2006 je Torun bratsko mesto Novega mesta. V mestu je 17 muzejev, 140 restavracij, 45 hotelov in 1 univerza.

Nikolaj Kopernik poljski astronom, matematik, pravnik, zdravnik, administrator in ekonomist. Svojo mladost je Kopernik preživel v udobnih meščanskih razmerah, v hiši na ulici Svete Ane (danes Kopernikova ulica), na očetovih poljih in livadah ter med predmeti iz srebra in zlata. Na univerzah je preživel 15 let. Zemlji je poleg rotacije in revolucije dodal še tretje kronično gibanje in ga imenoval libracija Zemlje. Kopernikov največji prispevek k človeštvu je izdelava in utemeljitev znanstveno uporabnega heliocentričnega modela Osončja. Po njem se imenuje udarni krater Kopernik na Luni s premerom 93 km in globino 3,8 km. V začetku leta 2010 je IUPAC po njem poimenoval kemični element kopernicij.

Avtorja: Nika Toporiš, Aleš Jesenovec

KRAKOW

Krakov je najstarejše mesto Poljske, ki naj bi nastalo že v 7 stoletju. Do leta 1999 je veljalo tudi za glavno mesto te dežele trenutno pa je glavno mesto Malopolskega vojvodstva. Leta 2014 naj bi v Krakowu živel 760.700 prebivalcev; v urbanem območju mesta pa skupno 1,4 milijona.

ZGODOVINA: Krakow je prvič v pisnih virih zapisan leta 965, nastal pa naj bi po legendi o zmaju, ki naj bi zagradil to mesto. Leta 1038, Krakow postal sedež poljske vlade. Bil je pomembno trgovsko mesto. Mesto so nekajkrat napadli Mongoli, enkrat so ga porušili do tal, ampak so ga pozneje obnovili, da je bil skoraj enak prejšnjemu. Mesto se je zelo povečalo leta 1364, ko je tam zrasla univerza. Univerza je predstavljala tretjo največjo univerzo v Srednji Evropi.

15. in 16. stoletje za Krakow veljala kot zlato obdobje, saj je takrat v Krakowu cvetela umetnost. V tem času sta nastala tudi Stara Sinagoga in najbolj znani zvonik na Poljskem. V poznejših dobah so imeli težave z sosedi Prusijo, Rusijo in Habsburžani. Napadel jih je tudi Napoleon.

V drugi svetovni vojni so bili prisiljeni vstopi septembra 1939. Nacisti so izgnali vse jude iz njihovih naselji v Krakowu in jih napotili v Auschwitz.

NA SPLOŠNO:

Krakow leži na jugu Poljske ob reki Visli. Ima celinsko podnebje.

POLITIČNA UREDITEV:

Mestni svet Krakow ima 43 izvoljenih poslancev, eden izmed njih je Župan Krakowa (trenutno Jacek Majchrowski), svet volijo vsake štiri leta. Mestni simboli so grb, zastava, pečat in geslo. Krakow je razdeljena na 18 upravnih okrajev (dzielnica) ali okrajev, vsak ima svojo občinsko ureditev.

VERA:

V Krakovu prevladuje rimsko-katoliška cerkev, razvita pa je tudi poljska pravoslavna cerkev, Jehove priče in protestanti. V zgodovini so pomembno vlogo imeli tudi judje, ki so živeli v svojih četrtih. Pred drugo svetovno vojno naj bi ji samo v Krakovu živel več 1000 judov. April 1943 so nacisti, že na samem mestu pobilo 7000 judov ostale pa odpeljali Auschwitz.

v

ZNANE OSEBE IN VEČJI DOGOTKI

V bližini Krakova se je rodil prvi slovanski papež Janez Pavel II., Kamil Stoch, Wojciech Fortuna, Adam Małysz, Stanisław Maruszak (zadnji štirje rojeni v Zakopanah). Krakow bo leta 2016 gostila dan mladih, 2014 so gostili evropsko odbojgarsko prvenstvo.

Avtorici: Polona Meglič

BERLIN

SPLOŠNI PODATKI

Berlin je glavno mesto Nemčije in ena od 16 nemških zveznih dežel. S 3,5 milijona prebivalcev je največje mesto v državi in drugo največje mesto v Evropski uniji. Mesto leži ob rekah Spree in Havel na severovzhodu Nemčije. Zvezna dežela Berlin v celoti leži znotraj zvezne dežele Brandenburg. Tukaj živijo ljudje 185 različnih narodnosti. Berlin je pravi magnet za tiste, ki iščejo lepšo prihodnost.

ZANIMIVOSTI IN ZNAČILNOSTI

Danes je Berlin eno najpomembnejših kulturnih, političnih, gospodarskih in prometnih središč Evrope. Berlin uživa mednarodni ugled zaradi svojih festivalov, živahnega nočnega življenja, sodobne arhitekture in moderne umetnosti. Na izbiro imate več kot 50 gledališč, oper (Die Statds Oper – najstarejša opera). Poleg tega pa lahko obiščete še nešteto lokalov, diskotek, kinov, koncertov, klubov in še mnogo drugih načinov zabave. Skozi leto se odvije mnogo karnevalov kot se Letni karneval kulture, tehno karneval »Love parade«, jazz festival, srednje evropski festival homoseksualcev, etnična ulična parada ...

V Berlinu si lahko ogledate nekatere znamenitosti, ki vas bodo prevzele.

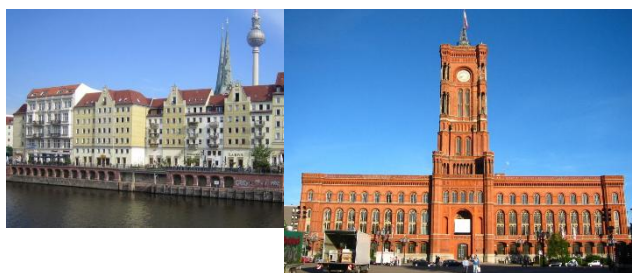
Brandenburška vrata so svetovno znani simbol Berlina, ki se pojavijo tudi na evro kovancu. Skozi vrata je nekoč potekal Berlinski zid.

Reichstag Gebäude je sedež nemškega parlamenta, ki je bil prenovljen kmalu po 2. svetovni vojni, saj je bil med vojno poškodovan. Zanimivost te stavbe je to, da lahko obiskovalci iz zgornjega nadstropja gledajo v sejno dvorano skozi steklen strop.

Der Berliner Dom, protestantska katedrala v kateri med drugim najdemo ostanke pruske kraljeve družine.

Nikolaiviertel ali **Nikolajeva četrt** je zgodovinsko srce Berlina. Tukaj stoji tudi znana Das Rotes Rathaus – rdeča mestna hiša.

Der Fernsehturm je visoki televizijski stolp, ki stoji na Alexanderplatzu ima na vrhu kupolo, v kateri je restavracija.

Berlinski zid ali **Berliner Mauer** je bil zid, ki je ločeval Vzhodno in Zahodno nemčijo. Danes so vidni ostanki zidu, ki so na zahodni strani pobarvani z grafiti.

Avtorici: Maša Kofol, Nives Istenič